

zij geen federatieve samenwerking, laat staan een fusie wenste. De CHU deed dat: eind februari '46 keurde haar eerste naoorlogse congres met nagenoeg algemene stemmen een resolutie goed waarin de fusie werd afgewezen en waarin het hoofdbestuur op het laatste moment de woorden 'federatieve samenwerking' had afgezwakt tot 'nauw contact'.

De aanloop tot een fusie was mislukt.¹

★

Ons rest de op economisch gebied meest 'rechtse' partij: de Liberale Staatspartij de Vrijheidsbond.

Door de impulsen die van haar voorzitter, prof. mr. B. M. Telders, waren uitgegaan, had zij in '40 een duidelijk anti-Duits standpunt ingenomen – Telders evenwel was in december '40 gearresteerd. Nadien hadden vooral de partijsecretaris mr. J. Rutgers en het Utrechtse bestuurslid mr. M. H. de Boer getracht de kaders bijeen te houden. Andere voor de oorlog prominente liberalen hadden zich evenwel passief opgesteld – niet liberale jongeren die o.m. het illegale blad *Slaet op den Trommele* hadden uitgegeven! Na de bevrijding bleek dat Telders kort tevoren in het *Häftlingslager* Bergen-Belsen was bezweken – de Boer werd waarnemend voorzitter. Hij deed zijn best maar kon de partij niet recht tot nieuw leven wekken. Er ging van de partijtop, goeddeels bestaande uit bejaarde, over het verleden treurende heren, weinig uit – het liberalisme, geassocieerd als het was met de sociale nood uit de jaren van de diepe crisis,

¹ Zulk een fusie mislukte ook op het gebied van het christelijk lager onderwijs. De besturen van de christelijke lagere scholen hadden geressorteed onder twee organisaties: de meer orthodoxe Schoolraad voor de scholen met de Bijbel (in hoofdzaak gereformeerde scholen) en de hervormde Vereniging voor Christelijk Volksonderwijs, beide in 1890 opgericht, de tweede als reactie op de eerste. Konden die twee organisaties niet samensmelten en één Protestants-Christelijke Onderwijsraad vormen? Dat denkbeeld vond bij de leidende figuren van de Nederlandse Hervormde kerk die het gehele onderwijs, ook het openbare, op christelijke grondslag wilden plaatsen, geen steun. Men hoopte daar dat de genoemde Vereniging in het geheel niet zou terugkeren, maar die vlieger ging niet op: Tilanus, een der bestuursleden, riep het bestuur weer bijeen, werd voorzitter en bevorderde dat er weer richtlijnen naar de schoolbesturen uitgingen. Ook de Schoolraad voor de scholen met spoedig zijn normale activiteit. Wel werd nog tot in '46 over het plan tot oprichting van die ene Protestants-Christelijke Onderwijsraad gesproken maar het kwam geen stap dicht bij zijn verwezenlijking.